

KUŞAK ÇATIŞMASI MI? YOKSA KUŞAKLAR ARASI İLETİŞİM PROBLEMİ Mİ?

Nazlıcan Karabulut

Gerontoloji Bölümü

Nüfusun yaşlanması o toplumun yaş yapısının değişerek çocukların ve gençlerin payının azalması ve yaşlı insanların (60 yaş üstü veya 65 yaş üstü) payının göreceli olarak artmasıdır. Yıllar geçtikçe değişen ve gelişen teknoloji sayesinde tıp ve diğer alanlarda olumlu yönde gelişmeler oluşmuştur. İnsan yaşamının daha uzun olması, doğumda beklenen yaşam süresinde artmasına neden olmuştur. Bunlara ek olarak sağlık kurum ve kuruluşlarının artması yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerini almasında kolaylık sağlamıştır.

Bugün dünyada toplam nüfusun %10'u 65 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusu oluştururken 2050'de bu oranın %16'nın üzerine çıkması beklenmektedir. Günümüzde dünyadaki gelişmiş ülkelerde 65 yaş ve üzerinde 146 milyon insan olduğu ön görülmektedir ve bu yaş grubunun 2020 de 232 milyon civarında olacağı, 2030 yılında ise 1,4 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Nüfusun artış hızı, Avrupa'da en yüksek olsa da, 2050 itibarı ile Afrika dışındaki tüm bölgelerde nüfusun yaklaşık dörtte biri 60 yaş ve üzeri bireylerden oluşması beklenmektedir.

Yaşlılık toplumun gözünde kaçınılması gereken kötü bir durum olarak görülür. Ancak yaşlanma anne karnından itibaren başladığı için kaçınılmaz ve geri dönüşü olmayan bir süreçtir. Yaşımız ilerledikçe psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve fizyolojik olarak yaşlanırsınız. İletişimimizi en çok etkileyen durum fizyolojimizde oluşan durumlardır. Özellikle görme ve işitmede oluşan bozulmalar iletişimi doğrudan olumsuz etkilediği için yaşlı ve karşısındaki birey arasında çatışmalar gerçekleşebilmektedir. Yaşlı bireyin eskisi gibi iyi duyamaması iletişim esnasında söylenenleri birkaç kere tekrar ettirmesine bu durumda yaşlı ile konuşan kişide "beni anlamıyor, duymuyor" düşüncesi iletişimde kopukluklara daha sonrasında iletişimsizliğe yol açmaktadır.

Günümüzde en yaşlı ve en genç kuşak arasındaki yaş farkının artması ile birlikte kuşaklar arasındaki ilişkilerin sadece aileye değil topluma yansıyan etkileri de daha yoğun bir biçimde tartışılmaktadır.

Ülkemizde kuşaklar arası ilişkiler konusunda değerlendirme yapabilmek için ailenin yaşadığı değişimlere göz atmak gerekmektedir. Özellikle yaşam biçiminde, evlenme, doğurganlık ve eğitim durumunda ortaya çıkan değişiklikler ülkemizde aile yapısı için önemli faktörler olarak sıralanabilir. Türkiye’de çekirdek aile yapısı ve geçmişe oranla evli olmayanların sayısı artmıştır. Kadınlar doğurganlıklarını daha ileri yaşlara ertelemeye başlamıştır. Özellikle kentte yaşayan kadınlar evliliklerini geciktirme, doğumlarını erteleme ya da doğurganlığına son verme eğilimine girmişlerdir. Ayrıca doğum oranlarındaki düşüşün, kadınların eğitim düzeyiyle de paralel olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye’de kadınlar arasında kariyer hedefleri yükselmiş (doktora, doktora sonrası) ve eğitim yılları da uzamıştır.

Kuşaklararası ilişkilerde önemli faktörlerden biri de yaşlılıkta fiziksel ve bilişsel kayıplar, günlük yaşam ve kendine bakım aktivitelerinin yaşlılar tarafından bağımsız bir biçimde gerçekleştirilememesidir. Çünkü bu faktörler kuşaklararası ilişkilerin azalmasında, yaşlıların toplum içinde yük olarak algılanmalarında ve yaşlılara olumsuz algı ve tutum sergilenmesine neden olabilmektedir.

Yaşam süresinin uzaması ile birlikte özellikle yaşlıya bakım sorumluluğunun ve bakım hizmetlerinin ekonomik ve sosyal açıdan artan önemi kuşaklararası ilişkilerin topluma ve dünyaya mal olan etkilerinin tartışılmasını da gerekli hale getirmiştir. Aynı anda bir arada yaşayan kuşakların çoğalmasına bağlı olarak 2012 yılı, kuşaklararası aktif yaşlanma ve dayanışma yılı olarak kabul edilmiştir. Bu anlamda kuşaklararası ilişkileri güçlendirmeye olan ihtiyaç üzerinde durularak dünyada yaşlılara yönelik olumlu algı oluşturmayı ve olumlu tutum geliştirmeyi sağlamak üzere yapılan çalışmaların ve girişimlerin sayısı da artmıştır. Bu girişimler arasındaki yaşlıları ve çocukları/genç kuşağı bir araya getirmeye çalışan “Okul temelli kuşaklararası dayanışma modelleri” bu çalışmanın merkezini oluşturmaktadır. Bu modeller kuşaklar arasında (sürekli) kaynak transferini ve öğrenmeyi sağlayan sosyal araçlardır. Bu modeller aracılığı ile belirli bir hedef kitleye fayda sağlamak üzere genç ve yaşlı kuşak arasında etkileşim sağlanmaya çalışılmaktadır. Bunun için her iki kuşak arasında işbirliğini, etkileşimi ve dayanışmayı artırmaya yönelik etkinlikler yürütülmektedir.

Eğitim Müfredatındaki Alanlarla Bağlantılarına Göre Okul Temelli Kuşaklararası Dayanışma Modelleri:

Bu model çerçevesinde yaşlıların eğitime yönelik alan deneyiminden yararlanılmaktadır.

Bu amaçla yaşlılar; okullarda öğretmen, kütüphane ya da kafeterya görevlisi, idari personel yardımcısı, kariyer danışmanı, matematik ya da ya da herhangi bir derse ilişkin gönüllü kurs veren, dinleyici, öğretmen, ders asistanı gibi daha pek çok rolü gerçekleştirerek çocukların hayatlarına dahil olmaktadır. Bu modellerde sıklıkla spor, sanat, müzik, yabancı dil dersleri ve uyuşturucuyu önleme ve buna yönelik eğitim programları için yaşlılar seçilmektedir.

Okul Temelli Kuşaklararası Dayanışma Modelleri Açısından “TÜRKİYE”

Özellikle 2012 yılının aktif yaşlanma ve dayanışma yılı olarak ilan edilmesinin ardından ülkemizde kuşaklararası etkinlikler artmıştır. Çocukların sosyalleşmesinde, risk faktörlerinden korunmalarında, gelişimlerinin desteklenmesinde ve çalışma yaşamına hazırlanmalarında en önemli kurumlardan biri olarak “okullara” bu aktivitelerin yürütülmesinde çok büyük sorumluluklar düşmektedir. Ancak ülkemizde okullarla işbirliği yapılarak yürütülen kuşaklararası modeller kısıtlıdır. Örneğin “Aktif Yaşam İçin Nesiller arası Etkileşim Modeli” (AYNA) projesiyle Türkiye’de yaşlıların ve gençlerin bir araya gelmeleri ve böylece sosyal yaşama katılmaları desteklenmektedir. Bu model kapsamında Keçiören, Altındağ ve Çankaya ilçelerinde bulunan gönüllü gençlerin ve yaşlıların gezi ve doğa yürüyüşü yapmaları, konserlere gitmeleri ve alışverişe çıkmaları gibi çeşitli aktivitelerde bulunmaları sağlanmaktadır.

Ülkemizde bazı belediyeler de genç ve yaşlı kuşağın bir araya gelmelerini sağlayacak aktiviteler organize etmektedir. Örneğin İzmir belediyesi farklı bölgelerdeki yaşlıların, gönüllü üniversite öğrencileri tarafından ziyaret edilmesini sağlamıştır. Ziyaret öncesinde uzmanlar; yaşlı ile empati, yaşlılığın sosyal boyutu, yaşlılarla iletişim gibi daha pek çok konuda gençlere bir günlük eğitim vermişlerdir.

Çankırı belediyesi ise gençlerin, yaşlılarla bir kahvaltı sofrasında bir araya gelmelerini sağlamıştır. Bu aktivitede gençler tarihi mekanda yaşlılarla bir araya gelerek büyüklerinin çaylarını doldurmuşlardır ve yaşlıların kahvaltı etmelerine yardımcı olmuşlardır.

2015’te Amerika’da, 400 kişilik bir huzurevi olan Providence Mount St. Vincent’da bir kreş açılmıştır. Bu kreşte yer alan 1-5 yaş arası çocuklar, yaşlıların hayatını değiştirmiş ve değer katmıştır. “Kuşaklararası Öğrenme Merkezi” olarak adlandırılan bu ortamda, küçükler ve büyükler sürekli ve gün boyu birlikte zaman geçirerek çeşitli aktivitelerde bulunmuşlardır. Birlikte kostümler denemek, boyama ya da resim yapmak, müzik dinlemek, şarkı söylemek, dans etmek, bahçeyle ilgilenmek, yemek yemek ve öykü anlatımı gibi birlikte vakit geçirerek, hayatlarını zenginleştirmişlerdir.

2017'de ise İngiltere'de, Nightingale Huzurevi'nde 30 çocuğun kalacağı bir kreş açılmıştır. Sonrasında 200 çocuğun kalacağı bir başka kreş. Aynı çatı altındaki bu uygulama, bazı Avrupa ülkeler, Avusturalya, Japonya, Almanya, Rusya, Finlandiya ve Singapur'da da bulunmaktadır.